

Η προστασία των εκτοπισθέντων λόγω ένοπλων συρράξεων και λόγω περιβαλλοντικών καταστροφών στη Γερμανία,

Επαρκής ή όχι;

Ειρήνη Προκοπίου, Δικηγόρος στη Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας (Εισαγγελία), Διδακτορική Φοιτήτρια Νομικής στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Το παρόν άρθρο αφορά στην εξέταση του κατά πόσον προστατεύονται επαρκώς οι εκτοπισθέντες στη Γερμανία *de jure* και *de facto* με ιδιαίτερη έμφαση στους εκτοπισθέντες λόγω ένοπλων συρράξεων και λόγω περιβαλλοντικών καταστροφών. Η εξέταση θα αφορά στο α) αν γενικώς οι διαδικασίες ασύλου που εφαρμόζει η Γερμανία αναφορικά με τους εκτοπισθέντες είναι σε συνάρτηση/συμμόρφωση με τη Σύμβαση του 1951 αλλά και β) ειδικώς, με ιδιαίτερη έμφαση στο πώς αντιμετωπίζονται οι δύο κατηγορίες εκτοπισθέντων (εκτοπισθέντες λόγω ένοπλων συρράξεων και εκτοπισθέντες λόγω περιβαλλοντικών καταστροφών) στην Γερμανία δεδομένης της μη εξυπαρχής συμπερίληψής τους στη Σύμβαση της Γενεύης, ούτως ώστε να διαφανεί αν παρέχεται επαρκής προστασία. Αρχικά, θα αναλυθεί το υπάρχον διεθνές – ευρωπαϊκό πλαίσιο που αφορά στην προστασία των προσφύγων, ήτοι η Σύμβαση της Γενεύης, και η επικουρική προστασία, για να γίνει πλήρως αντιληπτό το πεδίο προστασίας των εκτοπισθέντων, ώστε να μπορεί να κριθεί η συμβατότητα των γερμανικών διαδικασιών ασύλου με το διεθνές κεκτημένο (δημόσιο διεθνές δίκαιο). Ακολούθως, θα γίνει εξατομικευμένη ανάλυση των γερμανικών διαδικασιών διεθνούς προστασίας (ασύλου), δηλαδή, θα εξεταστεί αν η Γερμανία έχει εναρμονιστεί *de jure* και *de facto* το διεθνές κεκτημένο αναφορικά με την προστασία των εκτοπισθέντων/προσφύγων. Συγκεκριμένα, θα ελεγχθεί η συμβατότητα και αποτελεσματικότητα των σχετικών εθνικών νομοθετημάτων και διαδικασιών, με τη Σύμβαση της Γενεύης και με τις μορφές επικουρικής προστασίας. Μετά από την εξατομικευμένη έρευνα και ανάλυση των προαναφερθεισών διαδικασιών όσον αφορά στην προστασία των εκτοπισθέντων, θα έρθουν στο φως τα σημεία που είναι νομικώς ασύμβατα με τα standards της Σύμβασης ώστε να απαλειφθούν. Επίσης, θα αναλυθεί το πώς προσεγγίζονται νομικά οι εκτοπισθέντες λόγω ένοπλων συρράξεων και οι εκτοπισθέντες λόγω περιβαλλοντικών καταστροφών στη Γερμανία, δεδομένης της μη εξυπαρχής συμπερίληψής τους στο διεθνή ορισμό. Τέλος, λαμβάνοντας υπόψη τα θετικά και αρνητικά στοιχεία των εθνικών διαδικασιών ασύλου της Γερμανίας, θα προταθεί ένας νέος ορισμός προς άρση της ελλειπούς προστασίας των εκτοπισθέντων..

« Η χρήση του όρου εκτοπισθέντες και όχι πρόσφυγες είναι σκόπιμη, καθότι η μελέτη θέλει να αναδείξει το νομικό κενό της Σύμβασης της Γενεύης»

Η *de jure* και *de facto* εφαρμογή των εθνικών διαδικασιών ασύλου διασφαλίζει την επαρκή και αποτελεσματική προστασία των εκτοπισθέντων. Ως εκ τούτου, με την εξέταση τόσο των εθνικών νομοθετημάτων όσο και της πρακτικής εφαρμογής τους στην Γερμανία, θα αξιολογηθεί το κατά πόσον παρέχονται επαρκή εχέγγυα προστασίας στους εκτοπισθέντες γενικώς, αλλά και ειδικώς, στους εκτοπισθέντες λόγω ένοπλων συρράξεων και λόγω περιβαλλοντι-

κών καταστροφών ώστε να αρθούν τυχόν παραβιάσεις και να διασφαλιστεί η πλήρης προστασία των δικαιωμάτων τους.

Ερώτημα

Το ερώτημα του άρθρου είναι: «Η προστασία των εκτοπισθέντων λόγω ένοπλων συρράξεων και λόγω περιβαλλοντικών καταστροφών στη Γερμανία: Επαρκής ή όχι;». Η χρήση του όρου εκτοπισθέντες και όχι πρόσφυγες είναι σκόπιμη, καθότι η μελέτη θέλει να αναδείξει το νομικό κενό της Σύμβασης της Γενεύης

Η προστασία των εκτοπισθέντων λόγω ένοπλων συρράξεων και λόγω περιβαλλοντικών καταστροφών

του 1951 που αποτελεί βασική πηγή προστασίας των προσφύγων, μιας και δεν καλύπτονται κάποιες κατηγορίες εκτοπισθέντων κι έτσι, δε θεωρούνται δικαιούχοι του προσφυγικού καθεστώτος προστασίας και κατ' επέκταση, όλων των προνομίων της Σύμβασης της Γενεύης.

Η επιλογή των δύο συγκεκριμένων κατηγοριών εκτοπισθέντων για περαιτέρω διερεύνηση, ήτοι των εκτοπισθέντων λόγω ένοπλων συρράξεων και των εκτοπισθέντων λόγω περιβαλλοντικών καταστροφών είναι σκόπιμη, καθότι αποτελούν τις μεγαλύτερες σε αριθμό κατηγορίες εκτοπισθέντων σήμερα, βάσει των στατιστικών στοιχείων που αφορούν στη μετανάστευση στην Ευρώπη που διενεργήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή^[1] και παραδόξως, δεν αποτελούν εξυπαρχής πρόσφυγες υπό το φως της Σύμβασης της Γενεύης. Η επιλογή της Γερμανίας είναι επίσης σκόπιμη, καθώς συγκεντρώνει τα υψηλότερα ποσοστά εκτοπισθέντων στην Ευρώπη σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία του UNCHR^[2].

Σκοπός του άρθρου

Ο σκοπός του άρθρου είναι: α) να εξεταστεί το κατά πόσον η Γερμανία έχει εναρμονιστεί de jure με τις διεθνείς επιταγές που αφορούν στην προστασία των προσφύγων/εκτοπισθέντων, β) να διερευνηθεί εάν de facto τηρεί τα συμφωνηθέντα, γ) να εξεταστούν οι διαδικασίες ασύλου για να κριθεί αν είναι συμβατές με τις διεθνείς μορφές προστασίας (Σύμβαση της Γενεύης/συμπληρωματική/προσωρινή προστασία), δ) να εξετάσει το πώς αντιμετωπίζονται νομικά οι εκτοπισθέντες λόγω ένοπλων συρράξεων και οι εκτοπισθέντες λόγω περιβαλλοντικών καταστροφών, μιας και οι δύο αυτές κατηγορίες δεν περιλαμβάνονται εξυπαρχής στο διεθνές ορισμό και ε) να προταθεί ένας νέος ορισμός για τον πρόσφυγα αφού ληφθούν υπόψη οι πρακτικές και νομικές ασυμβατότητες της Γερμανίας με τις διεθνείς μορφές προστασίας.

Θέση

Η θέση που προκύπτει από το άρθρο είναι ότι η Γερμανία : α) αν και έχει εναρμονίσει τις εθνικές νομοθεσίες με τη Σύμβαση της Γενεύης, πρακτικά γίνεται κατάχρηση κατά την εφαρμογή των σχετικών διαδικασιών συγκεκριμένων άρθρων της (που θα φανεί μέσα από την ανάλυση ποια και με ποιο τρόπο), και β) δεδομένου ότι οι δύο κατηγορίες εκτοπισθέντων (οι εκτοπισθέντες λόγω ένοπλων συρράξεων και οι εκτοπισθέντες λόγω περιβαλλοντικών καταστροφών) δεν υπάρχουν εξυπαρχής ως κατηγορίες που χρήζουν προστασίας υπό το φως της Σύμβασης του 1951, η προσπάθεια για προστασία τους μέσω άλλων μορφών είτε συμπληρωματικής/προσωρινής προστασίας, εν είναι αρκετή, διότι πρακτικά η χορήγηση άλλων μορφών προστασίας καταλήγει σε χορήγηση καθεστώτος μειωμένων ποσοτικών και ποιοτικών δικαιωμάτων και προνομίων σε σύγκριση με τους πρόσφυγες της Σύμβασης του 1951, ενώ στην πραγματικότητα βρίσκονται στην ίδια, ευάλωτη κατάσταση και χρήζουν εξίσου προστασίας.

Ως εκ τούτου, πρέπει να βελτιωθούν κάποια νομικά σημεία που θα διαφανούν πρακτικά ασύμβατα με τη Σύμβαση, διότι ο στόχος των συμπληρωματικών μορφών προστασίας είναι να παρέχουν στον ίδιο βαθμό προστασία σε άτομα που δεν καλύπτονται από τη Σύμβαση όχι να υπονομεύουν το μέγεθος, την ποιότητα και το εύρος της προστασίας της, μόνο για το λόγο ότι κάποιος εκτοπίστηκε λόγω περιβαλλοντικής καταστροφής ή πολέμου και όχι λ.χ., ένεκα φυλετικών διακρίσεων. Έχει μεγάλη σημασία στην νομική αντιμετώπιση του εκτοπισθέντος από το σημείο της εισόδου του, στις διαδικασίες που ακολουθούν, μέχρι και την εκδίκαση της υπόθεσης η θεώρηση του ως prima facie πρόσφυγα. Έτσι, μετά από τις επισημάνσεις θα προωθηθεί η δημιουργία ενός νέου ορισμού με όλες τις νομικές και πρακτικές εγγυήσεις σε όλους τους εκτοπισθέντες περιλαμβανομένου και των προαναφερθεισών κατηγοριών και που θα περιέχει αλλαγές των

«πρέπει να βελτιωθούν κάποια νομικά σημεία που θα διαφανούν πρακτικά ασύμβατα με τη Σύμβαση»

[1] 1Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021-2022) «Συνολικά στοιχεία για τους μετανάστες στην ευρωπαϊκή κοινωνία», <https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/statistics-migration-europe_el>

[2] UNCHR (2022) <<https://www.unhcr.org/europe.html#:~:text=According%20to%20UNHCR%20data%2C%20by,cent%20from%20the%20previous%20year>>

Δίκαιο ασύλου

σημείων που είναι de jure/de facto καταχρηστικά .

Δομή

Το παρόν άρθρο έχει χωριστεί στα κάτωθι επιμέρους κεφάλαια , ώστε να επιτευχθεί ο βασικός στόχος της που είναι η αξιολόγηση της επάρκειας προστασίας των εκτοπισθέντων/προσφύγων γενικώς στην Γερμανία, αλλά και ειδικώς των εκτοπισθέντων λόγω ένοπλων συρράξεων και των εκτοπισθέντων λόγω περιβαλλοντικών καταστροφών.

Στην παρούσα ενότητα θα γίνει ανάλυση της δομής του άρθρου , αποκρυστάλλωση του ερωτήματος που θα καταπιαστεί, θα επεξηγηθεί ο σκοπός της εργασίας, η θέση που προκύπτει επί του ερωτήματος και οι μεθοδολογικές προσεγγίσεις που θα χρησιμοποιηθούν. Στο Κεφάλαιο 1 του άρθρου θα αναλυθούν οι μορφές προστασίας σε διεθνές -ευρωπαϊκό επίπεδο, ούτως ώστε να γίνει πλήρως κατανοητό το πεδίο προστασίας των εκτοπισθέντων και να αξιολογηθεί σε κατοπινό στάδιο (συγκεκριμένα στο κεφάλαιο 3 της εργασίας) η de jure και de facto συμβατότητα των γερμανικών διαδικασιών ασύλου με τις διεθνείς μορφές προστασίας. Παράλληλα με την ανάλυση των διεθνών μορφών προστασίας, θα επισημαίνονται και τα προβληματικά τους στοιχεία, για να ληφθούν υπόψη στο τελευταίο κεφάλαιο όπου θα προταθεί νέος ορισμός.

Στο Κεφάλαιο 2, θα γίνει εξατομικευμένη ανάλυση του συστήματος ασύλου της Γερμανίας για να διαφανεί εάν de jure ή και de facto τηρεί τις επιταγές του δημοσίου διεθνούς δικαίου. Θα εξεταστεί αν εφαρμόζει τις διαδικασίες ασύλου καταχρηστικά.

Στο Κεφάλαιο 3, θα εξεταστεί το πώς αντιμετωπίζονται οι εκτοπισθέντες λόγω ένοπλων συρράξεων και στο Κεφάλαιο 4, οι εκτοπισθέντες λόγω περιβαλλοντικών καταστροφών, συνεπεία της μη εξυπαρχής συμπερίληψης τους στον ορισμό για να ελεγχθεί το κατά πόσον παρέχονται σ' αυτούς τα ίδια εχέγγυα προστασίας με τους πρόσφυγες υπό το φώς της Σύμβασης του 1951.

Στο Κεφάλαιο 4, θα παραχωρηθούν συμπεράσματα επί του ερωτήματος του άρθρου , ώστε να γίνει καταληκτικά ξεκάθαρο το τι λείπει

για επαρκή προστασία εκτοπισθέντων είτε από άποψη κατάχρησης των εθνικών μηχανισμών είτε από άποψη κενού δικαίου, και να προταθεί ένας νέος ορισμός για προστασία των προσφύγων. Ο ορισμός αυτός θα προωθηθεί, αφού ληφθούν υπόψη οι επισημάνσεις των προηγούμενων κεφαλαίων, ώστε να αρθούν τυχόν νομικές και πρακτικές ασυμβατότητες της γερμανικής έννομης τάξης με το Διεθνές Δίκαιο.

Μεθοδολογία

Το παρόν άρθρο λόγω της φύσης του θα βασίζεται σε δογματική και συγκριτική μεθοδολογία. Η δογματική μεθοδολογία έχει ως σημείο αναφοράς το θετικό δίκαιο, ήτοι τους διεθνείς, ευρωπαϊκούς, εθνικούς κανόνες δικαίου, τις αρχές δικαίου, τα δόγματα, τη νομολογία, τις αναφορές στη λογοτεχνία, τα συντάγματα των διαφόρων κρατών.³¹ Το άρθρο αυτό, θα αξιολογεί το κατά πόσον η Γερμανία εφαρμόζει de jure και de facto το υπάρχον θετικό δίκαιο όπως αυτό περιγράφεται σε διεθνείς κανόνες, νομολογία, που διέπει το δημόσιο διεθνές δίκαιο, καθώς πρέπει η κρατική δράση να περιορίζεται στα όρια του για να θεωρείται νόμιμη. Μέσα από την δογματική μεθοδολογία, θα αναδειχθούν κάποιες δράσεις/παραλείψεις της Γερμανίας οι οποίες συνιστούν παραβιάσεις μιας και βρίσκονται σε αντίθεση με το θετικό δίκαιο, που αποτελεί τη βάση του καθορισμού για το κατά πόσον συντελείται ή όχι παραβίαση.

Με τη συγκριτική μεθοδολογία εξετάζεται μια μάζα νομικών δεδομένων και αναλύσεων σε σχέση με άλλες και στη συνέχεια θα αξιολογείται σε ποιο βαθμό τα νομικά αυτά δεδομένα μοιάζουν και σε ποιο βαθμό διαφέρουν. Η ουσία της διαφοράς ενός νομικού δεδομένου με άλλο στην προκειμένη είναι η ανάδειξη της απόκλισης του νομικού κειμένου/πρακτικής της Γερμανίας με το διεθνές δίκαιο (Σύμβαση της Γενεύης του 1951, καθεστώς συμπληρωματικής/προσωρινής προστασίας),

«Το άρθρο αυτό, θα αξιολογεί το κατά πόσον η Γερμανία εφαρμόζει de jure και de facto το υπάρχον θετικό δίκαιο όπως αυτό περιγράφεται σε διεθνείς κανόνες, νομολογία, που διέπει το δημόσιο διεθνές δίκαιο»

^[3] Vranken J., 'Exciting Times for Legal Scholarship' Law and Method <<https://www.bjutijdschriften.nl/tijdschrift/lawan>

dmethod/2012/2/ReM_2212-2508_2012_002_002_004. >

Η προστασία των εκτοπισθέντων λόγω ένοπλων συρράξεων και λόγω περιβαλλοντικών καταστροφών

ώστε να φανεί κατά πόσο παρέχεται επαρκής προστασία στους εκτοπισθέντες^[4].

Συμβολή της εργασίας

Η σημασία της μελέτης είναι η συνεισφορά επί του πεδίου όσον αφορά στην προστασία των προσφύγων και εκτοπισθέντων στη Γερμανία καθώς θα αναδειχθεί το κενό δικαίου που υπάρχει σε διεθνές -ευρωπαϊκό επίπεδο, θα γίνει αντιληπτό πως αυτό επηρεάζει την εθνική έννομη τάξη της Γερμανίας, θα εξεταστεί το κατά πόσον συμμορφώνεται *de jure* και *de facto* με τις υποχρεώσεις της που απορρέουν από τη Σύμβαση του 1951 και την επικουρική /συμπληρωματική /προσωρινή προστασία και θα γίνει κριτική αξιολόγηση των *de jure* και *de facto* νομικών πρακτικών που εφαρμόζει. Μέσα από την διερεύνηση και επεξήγηση των ανωτέρω, θα διαφανεί και το κατά πόσον προστατεύονται οι πρόσφυγες/εκτοπισθέντες επαρκώς, και στην περίπτωση που υπάρχουν πρακτικές οι οποίες αντιβαίνουν στους κανόνες που αφορούν στην προστασία τους και στα θεμελιώδη δικαιώματά τους, θα γίνει εισήγηση να απαλείφονται. Με αυτόν τον τρόπο, η παρούσα μελέτη θα συνεισφέρει στην βελτίωση των νομικών πρακτικών που εφαρμόζονται στη Γερμανία αναφορικά με τους πρόσφυγες και εκτοπισθέντες.

1. Διεθνείς μορφές προστασίας προσφύγων και εκτοπισθέντων

Στο Κεφάλαιο 1, θα γίνει ανάλυση του διεθνούς πλαισίου αναφορικά με την προστασία των προσφύγων, δηλαδή να αναλυθεί ο ορισμός της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 που αποτελεί τη βασική πηγή προστασίας των προσφύγων. Επιπρόσθετα, θα αναλυθεί το πεδίο προστασίας της επικουρικής προστασίας, έτσι ώστε να γίνει κατανοητό σε τι αφορά, ποιο είναι το πεδίο εφαρμογής και ποια υποκείμενα δικαίου καλύπτει η κάθε μορφή προστασίας. Αυτό αποσκοπεί στο να γίνει σωστή αξιολόγηση της συμβατότητας και επάρκειας των εθνικών διαδικασιών ασύλου με το διεθνές δίκαιο σε κατοπινά κεφάλαια (κεφάλαιο 3, 4, 5). Για να μπορέσει να εντοπιστεί η όποια κατάχρηση *de jure* και *de facto* σε εθνικό ε-

πίπεδο, πρέπει πρώτα να είναι πλήρως κατανοητό το διεθνές κεντημένο (προαναφερθείσες μορφές προστασίας).

Η Σύμβαση ορισμός του άρθρου 1Α(2) της Σύμβασης της Γενεύης, αναφέρει ότι: «πρόσφυγας είναι το πρόσωπο το οποίο συνεπεία βάσιμου φόβου δίωξης, λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, πολιτικών πεποιθήσεων ή συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα βρίσκεται εκτός της χώρας της ιθαγένειας και δεν μπορεί ή λόγω του φόβου αυτού δεν επιθυμεί να θέσει εαυτόν υπό την προστασία της εν λόγω χώρας ή ανιθαγενής ο οποίος βρισκόμενος εκτός της χώρας της προηγούμενης ή συνήθους διαμονής και για τους ίδιους προαναφερθέντες λόγους δεν μπορεί ή λόγω του φόβου αυτού δεν επιθυμεί να επιστρέψει σε αυτήν». Τα συστατικά στοιχεία που προκύπτουν από τον ορισμό αυτό οδηγούν σε περαιτέρω κατάχρηση πρακτικά από τα κράτη. Καταρχάς, η Σύμβαση αναφέρεται σε φόβο ατόμου (όχι πληθυσμιακής ομάδας), αφήνοντας έξω περιπτώσεις μαζικών ροών. Επίσης, έχει ως προαπαιτούμενο η καταδίωξη να αφορά φυλή, θρησκεία, εθνικότητα, πολιτικές πεποιθήσεις, συμμετοχή σε κοινωνική ομάδα, λόγοι που ερμηνεύονται εξαντλητικά και όχι ενδεικτικά από τα κράτη και αφήνουν εκτός του πεδίου προστασίας της Σύμβασης τον εκτοπισμό συνεπεία οποιασδήποτε άλλης φύσεως καταδίωξης όπως για παράδειγμα, της ένοπλης σύρραξης ή της περιβαλλοντικής καταστροφής.

Επιπρόσθετα, ιδιαίτερα προβληματικό είναι το προαπαιτούμενο του να διαπερνά κάποιος τα σύνορα για να μπορεί να είναι δικαιούχος της προστασίας της Σύμβασης, κριτήριο που αποκλείει αυτομάτως τους εκτοπισθέντες που εγκαταστάθηκαν εντός της χώρας τους, καθώς κρίνεται ότι υπάρχει εσωτερικό υποκατάστατο προστασίας. Προβληματικό κρίνεται και το ότι η Σύμβαση του 1951 δεν διευκρινίζει αν ο φορέας δίωξης είναι το κράτος ή μη κρατικός παράγοντας και ως εκ τούτου, τα εθνικά δικαστήρια τείνουν να μην χορηγούν το προσφυγικό καθεστώς όταν η δίωξη διενεργείται από παρακρατικούς παράγοντες.^[5]

Ως εκ των ανωτέρω, προκύπτει ότι οι εκτοπισθέντες λόγω περιβαλλοντικών καταστροφών

«Προβληματικό κρίνεται και το ότι η Σύμβαση του 1951 δεν διευκρινίζει αν ο φορέας δίωξης είναι το κράτος ή μη κρατικός παράγοντας»

^[4] Eberle E., 'The Methodology of Comparative Law' (2011) 16 Roger Williams University Law Review

^[5] Ilona Millar, 'There's No Place Like Home: Human Displacement and Climate Change' (2007) Australian International Law Journal 71 – 72.

Δίκαιο ασύλου

και οι εκτοπισθέντες λόγω ένοπλων συρράξεων δεν εμπίπτουν στη Σύμβαση. Επιγραμματικά και οι δύο λόγοι εκτοπισμού δεν περιέχονται στον ορισμό, διότι αφορούν σε αδιακρίτου βίας καταστάσεις και οι βλαπτικές τους συνέπειες εκτείνονται σε μεγάλο αριθμό ατόμων όχι μόνο έναντι ενός ατόμου (σεισμοί, πλημμύρες, τσουνάμι, ένοπλη σύρραξη, βομβαρδισμοί επηρεάζουν ολόκληρη πληθυσμιακή ομάδα), ο φορέας δεν είναι το κράτος (π.χ. στις περιβαλλοντικές καταστροφές ή όταν η ένοπλη σύρραξη διενεργείται από παρακρατικούς), και δεν αφορούν σε φύλο, φυλή, θρησκεία, συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα. Έτσι, οι εκτοπισθέντες λόγω ένοπλων συρράξεων και λόγω περιβαλλοντικών καταστροφών ανατρέχουν σε μορφές συμπληρωματικής προστασίας για την προστασία τους.

Το καθεστώς επικουρικής/ συμπληρωματικής προστασίας χορηγείται σε οποιοδήποτε αιτητή, ο οποίος δεν αναγνωρίζεται ως πρόσφυγας υπό το φως της Σύμβασης της Γενεύης και εάν επιστρέψει στη χώρα του θα υποστεί σοβαρή βλάβη (π.χ. θανατική ποινή, βασανιστήρια, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση, σοβαρή απειλή κατά της ζωής του λόγω αδιακρίτου βίας ένοπλη σύρραξη). Ωστόσο, λόγω της ευρύτητας και νοηματικής απροσδιοριστίας των εννοιών του ορισμού αυτού, τα εθνικά δικαστήρια τις εξειδικεύουν με τρόπο συσταλτικό με αποτέλεσμα να μην παρέχεται προστασία στους εκτοπισθέντες λόγω ένοπλων συρράξεων. Για παράδειγμα, ο όρος «αδιακρίτου βίας» δεν διευκρινίζεται εάν αναφέρεται σε γεωγραφική εξάπλωση της βίας ή στον αριθμό των απωλειών και τη συχνότητα των πράξεων βίας, ούτε εάν η βία πρέπει να είναι σκοραδική ή αθροιστική. Επίσης, η έννοια της «ατομικής απειλής» ως αποτέλεσμα της αδιακρίτου βίας αποτελεί άλλο ένα κώλυμα στην παροχή προστασίας διότι στην παράγραφο 26 του EU Qualification Directive^[6] αναφέρει ότι όταν ένα ρίσκο απευθύνεται σε όλο τον πληθυσμό μιας χώρας δεν

μπορεί να θεωρηθεί ατομικό εκτός από εξαιρετικές περιπτώσεις.^[7] Αυτό, είχε ως αποτέλεσμα σε άλλες περιπτώσεις να ερμηνεύεται κατά περίπτωση και σε άλλες να γίνεται ατομική εξέταση της αίτησης. Για παράδειγμα, στην υπόθεση AM and AM8^[8] κρίθηκε ότι η Σομαλία δε θεωρείται ασφαλές μέρος για την πλειοψηφία των κατοίκων της περιοχής καθώς δυνητικά ο κάθε κάτοικος της εν λόγω περιοχής, λόγω της έντασης της αδιακρίτου βίας της ένοπλης σύρραξης εάν επιστρέψει ενδεχομένως να βιώσει ρίσκο για καταδίωξη, σωματική βλάβη, κακομεταχείριση. Επομένως, κρίθηκε ότι ο κάθε Σομαλός είναι δικαιούχος της επικουρικής προστασίας. Ωστόσο, αναφορικά με το Ιράκ, παρόλο που οι κάτοικοι βίωναν παρόμοιας έντασης, έκτασης καταστάσεις αδιακρίτου βίας ένοπλες συρράξεις και το UNCHR Eligibility Guidelines for Assessing the International Protection Needs of Asylum Seekers for Iraq (2012) ανέγραφε ότι το επίπεδο βίας στην περιοχή ήταν ιδιαίτερα ψηλό, υπήρχαν ανθρώπινες απώλειες, συχνά περιστατικά που θίγουν την ασφάλεια, πολλοί άνθρωποι εκτοπίστηκαν λόγω της σοβαρής και αδιακρίτου βίας συρράξεις, το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν θα εφαρμόσει τα Guidelines και δε θα θεωρήσει το ν. κάθε υπήκοο του Ιράκ (σε αντίθεση με τη Σομαλία) δικαιούχο προστασίας.^[9]

Το στοιχείο της «ατομικότητας» υπό την έννοια ότι ο φόβος/απειλή του ατόμου πρέπει να διαφοροποιείται από τον πληθυσμό είναι προβληματικό, καθώς σε περίπτωση ένοπλων συρράξεων λόγω της διάρκειας, συχνότητας, έντασης επηρεάζει δυσμενώς όλο τον πληθυσμό μιας χώρας. Ο αποκλεισμός από την επικουρική προστασία μόνο για το λόγο ότι κι άλλα άτομα δυνητικά βίωναν το αίσθημα φόβου για τη ζωή τους είναι παράλογο και αναιρεί το σκοπό της προστασίας. Το γεγονός ότι πολλά άτομα βιώνουν το ρίσκο δεν αναιρεί το ίδιο το γεγονός αυτό καθεαυτό, δηλαδή, την ύπαρξη της πραγματικής απειλής και ανάγκης για εκτοπισμό. Θα έπρεπε να αξιολογείται

«ο όρος «αδιακρίτου βίας» δεν διευκρινίζεται εάν αναφέρεται σε γεωγραφική εξάπλωση της βίας ή στον αριθμό των απωλειών και τη συχνότητα των πράξεων βίας, ούτε εάν η βία πρέπει να είναι σκοραδική ή αθροιστική»

^[6] Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Δεκεμβρίου 2011 σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας.

^[7] Satvinder S. Juss, 'Problematizing the Protection of 'war refugees': A rejoinder to Hugo Storey and Jean-Francois Durieux' (2013) 32 (1) Refugee Survey Quarterly 125-128

^[8] AM and AM Somalia CG (2008) UKAIT 00091

^[9] HK v Ors Afghanistan CG (2010) UKUT 378 (IAC)

Η προστασία των εκτοπισθέντων λόγω ένοπλων συρράξεων και λόγω περιβαλλοντικών καταστροφών

το κατά πόσον ο αιτητής είναι δέκτης των επιθέσεων της γενικευμένης απειλής και εάν είναι ή δύναται να είναι θύμα αδιακρίτου βίας ανεξαρτήτως του εάν βρίσκεται μόνο αυτός ή και άλλα άτομα στην ίδια θέση. Το συμπέρασμα του παρόντος κεφαλαίου είναι ότι ο ορισμός του πρόσφυγα στη Σύμβαση της Γενεύης πάσχει από τα ερμηνευτικά προβλήματα που επισημάνθηκαν και άρα αφήγεται εκτός του πεδίου προστασίας της μεγάλος αριθμός εκτοπισθέντων. Επίσης, ότι οι μορφές επικουρικής προστασίας δεν είναι πανάκεια στο πρόβλημα καθότι επίσης χαρακτηρίζονται από νοηματική απροσδιοριστία η οποία καταλήγει, ομοίως με την Σύμβαση της Γενεύης, σε κατάχρηση από τα κράτη και τους παρέχουν εμμέσως τη δυνατότητα για μη παραχώρηση ούτε αυτής της μορφής προστασίας.

2. Ανάλυση γερμανικών διαδικασιών ασύλου/διοικητικού δικαίου διεθνούς προστασίας διαδικασίες ασύλου

Στο παρόν κεφάλαιο θα γίνει ανάλυση των Γερμανικών διαδικασιών ασύλου (στάδιο εισόδου εκτοπισθέντων, Κανονισμός του Δουβλίνου, εξέταση της αίτησης, Δικαστηριακή προσέγγιση, απέλαση) με σκοπό να κριθεί η *de jure* και *de facto* συμβατότητα τους με την Σύμβαση της Γενεύης.

Στη Γερμανία, υπάρχουν τρεις μορφές προστασίας όσον αφορά στο άσυλο: α) το καθεστώς πρόσφυγα υπό το φώς της Σύμβασης του 1951 που ρυθμίζεται σε τοπικό επίπεδο από το German Asylum Act, β) το καθεστώς επικουρικής προστασίας, και γ) την απαγόρευση απέλασης που ρυθμίζεται στη βάση του German Residence Act και αφορά τις υποχρεώσεις της Γερμανίας σε σχέση με την ΕΣΔΑ.

Καταρχάς, κατά την είσοδο του εκτοπισθέντος στα σύνορα της Γερμανίας ελέγχεται εάν έχει εισέλθει δια μέσου «ασφαλών χώρων» καθότι αυτός είναι ο καθοριστικός παράγοντας για να κριθεί το κατά πόσον δικαιούται ή όχι να αιτηθεί για άσυλο στη βάση του άρθρου 16α(2) του Συντάγματος. Συγκεκριμένα, το άρθρο αυτό αναφέρει ότι όταν ο εκτοπισθείς φτάνει στη Γερμανία δια μέσου ασφαλούς χώρας (δηλαδή χώρας που έχει συνυπογράψει την Σύμβαση της Γενεύης του 1951 και την

ΕΣΔΑ) δεν δικαιούται να αιτηθεί για άσυλο και επιστρέφεται πίσω στην εν λόγω χώρα. Ωστόσο, η εν λόγω νομοθετική πρόβλεψη καταδεικνύει ότι η προσέγγιση της Γερμανίας από το στάδιο της εισόδου του εκτοπισθέντος είναι προβληματική και ασύμβατη με τη Σύμβαση του 1951. Αυτό γιατί, καταρχάς, είναι αντίθετη από το άρθρο 1 της Σύμβασης που επιτάσσει την ατομική εξέταση κάθε αιτητή αλλά και του άρθρου 16 της Σύμβασης της Γενεύης που προβλέπει το δικαίωμα πρόσβασης/προσφυγής στο δικαστήριο.

Επίσης, αναιρεί για το μεγαλύτερο ποσοστό των εκτοπισθέντων το δικαίωμα για αίτηση, καθότι από τη στιγμή που η Γερμανία γειτνιάζει γεωγραφικά με κράτη που είναι μέρη στη Σύμβαση της Γενεύης και στην ΕΣΔΑ και δεδομένου ότι δεν είναι νησί, εκ των πραγμάτων ο εκτοπισθείς θα διαπεράσει από τις εν λόγω χώρες για να φτάσει στη Γερμανία και ως εκ τούτου, σημαίνει πως θα αποστερηθεί το δικαίωμα να αιτηθεί, ενώ στην ουσία δεν μπορούσε από τη ξηρά να φτάσει με άλλο τρόπο.

Επιπρόσθετα, η παράγραφος 3 του άρθρου 16 του Συντάγματος, επιτρέπει στη Βουλή να ορίσει ένα κατάλογο με «ασφαλείς χώρες προέλευσης», ώστε οι αιτητές ασύλου που προέρχονται από τις εν λόγω χώρες να θεωρούνται ως «ασφαλείς από πολιτική καταδίωξη», δεδομένου ότι το γενικό πολιτικό και νομικό κλίμα είναι καλό, οι πρακτικές που χρησιμοποιούνται θεωρούνται αξιόπιστες, υπάρχει επαρκής προστασία ως προς την πολιτική καταδίωξη, απαγόρευση απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης και είναι εφαρμόσιμη η αρχή της μη επαναπροώθησης.

Το εν λόγω τεκμήριο μπορεί να αναιρεθεί εάν ο αιτητής ασύλου παρουσιάσει ουσιώδη γεγονότα που να υποδεικνύουν ότι ο ίδιος κινδυνεύει από πολιτική καταδίωξη ανεξάρτητα από τις γενικώς καλές συνθήκες κατά τα λοιπά στη χώρα προέλευσης του. Ωστόσο, *de facto* δεν μπορεί να αναιρεθεί το εν λόγω τεκμήριο, καθότι η θεώρηση των ασφαλών χωρών καταλήγει σε μια ταχεία διαδικασία κατά συρροή επαναπροώθησης εκτοπισθέντων πίσω στις χώρες μόνο για το λόγο ότι προέρχονται από

«η παράγραφος 3 του άρθρου 16 του Συντάγματος, επιτρέπει στη Βουλή να ορίσει ένα κατάλογο με «ασφαλείς χώρες προέλευσης», ώστε οι αιτητές ασύλου που προέρχονται από τις εν λόγω χώρες να θεωρούνται ως «ασφαλείς από πολιτική καταδίωξη»»

Δίκαιο ασύλου

ασφαλή χώρα.^[10] Στην ουσία, μόλις γίνει αντιληπτό από τις αρχές ότι οι εκτοπισθέντες προέρχονται από ασφαλή χώρα, χωρίς συνέντευξη ή άλλες νομικές προβλέψεις και ανεξαρτήτως αν εκιρεθούν άλλες διαδικασίες, οι εκτοπισθέντες παραπέμπονται αμέσως πίσω στην χώρα τους. Αυτό, συνιστά παραβίαση του άρθρου 1 της Σύμβασης που επιτάσσει την ατομική εξέταση αιτήσεων, του άρθρου 3 που προωθεί την ίση μεταχείριση ανεξαρτήτως φυλής, του άρθρου 16, που αφορά σε πρόσβαση όλων στο Δικαστήριο για προώθηση της προσφυγής τους και του άρθρου 42 που αναφέρει ότι τα *reservation* επιτρέπονται μόνο όταν αυτά δεν αντίκεινται στα άρθρα 1,3,16,33 της Σύμβασης. Στην προκειμένη, πρόκειται για ένα *de facto* γεωγραφικό περιορισμό εκτοπισθέντων στη βάση της χώρας προέλευσης τους. Παράλληλα, αντίκειται στον Κανονισμό του Δουβλίνου σύμφωνα με τον οποίο τα συμβαλλόμενα κράτη επιβαρύνουν τη δέσμευσή τους στη Σύμβαση χωρίς κανένα γεωγραφικό περιορισμό^[11]. Για να υπήρχε συμβατότητα της νομοθετικής πρόβλεψης της «ασφαλούς χώρας», θα έπρεπε οι εκτοπισθέντες να μπορούν να αιτηθούν για προσφυγικό καθεστώς, με την χρήση των κατάλληλων νομικών μέσων ώστε να παρουσιάσουν επαρκώς την υπόθεσή τους, αλλιώς πρόκειται για παραβίαση της αρχής της μη επαναπροώθησης εφόσον ο αιτητής ενδέχεται να είχε ως ισχυρισμό ότι στη χώρα προέλευσής του καταδιώκεται.

Πρόκειται λοιπόν για μια *a priori* κατηγοριοποίηση αιτητών, θεώρησή τους ως ασφαλείς ανάλογα με την χώρα προέλευσής τους και συγχρόνως για μαζική άρνηση παραχώρησής προσφυγικού καθεστώτος^[12].

Δεδομένου λοιπόν ότι ο εκτοπισθείς δεν απορριφθεί από το προδικαστικό στάδιο, εξετάζεται η αίτησή του στη βάση του άρθρου 16 του Basic Law, σύμφωνα με το οποίο: “Persons persecuted on political grounds shall enjoy the rights of asylum”^[13]. Όπως

είναι ορατό από το λεκτικό του εν λόγω άρθρου, το Δικαστήριο αντί να ελέγχει εάν υπάρχει το υποκειμενικό στοιχείο του φόβου του αιτητή όπως επιτάσσει ο ορισμός του άρθρου 1 Α της Σύμβασης του 1951, εξετάζει το κατά πόσον ο φορέας της δίωξης είχε κίνητρο πολιτικό. Το Γερμανικό Δικαστήριο, εφάρμοσε *de facto* ένα αντικειμενικό concept «πολιτικής καταδίωξης», με την παντελή απόκλιση του υποκειμενικού στοιχείου του βάσιμου φόβου ως στοιχείο καθορισμού του καθεστώτος του αιτητή. Αυτό, κατέληξε πρακτικά στη συνεχή απόρριψη αιτητών καθότι τις περισσότερες φορές κρινόταν ότι απουσίαζε το στοιχείο του πολιτικού κινήτρου από το φορέα της δίωξης, ανεξαρτήτως του αν ο αιτητής είχε ή όχι βάσιμο φόβο δίωξης^[14].

Η αξιολόγηση των αιτητών μόνο στη βάση της «πολιτικής καταδίωξης» ανεξάρτητα από το υποκειμενικό στοιχείο του φόβου είναι αντίθετο του άρθρου 1 της Σύμβασης που επιβάλλει την ατομική εξέταση του αιτητή, διότι στην ουσία δεν εξετάζεται η κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, αλλά γίνεται μια γενική αξιολόγηση της κατάστασης συγκεκριμένης ομάδας ατόμων. Επίσης, *de jure* και *de facto* συστέλλεται ακόμα περισσότερο το φάσμα που καλύπτεται από τη Σύμβαση, διότι με το προαπαιτούμενο του πολιτικού κινήτρου, απαλείφεται κάθε άλλης μορφής καταδίωξη η οποία παρά το ότι ενδέχεται να είναι ιδιαίτερα βλαπτική, απορρίπτεται διότι δεν έχει το στοιχείο της πρόθεσης πολιτικής βλάβης. Έτσι, αυτομάτως οι αιτητές που εμπίπτουν στην κατηγορία αυτή, δηλ. που βιώνουν καταδίωξη υπό το φως του άρθρου 1 Α της Σύμβασης της Γενεύης, αλλά που δεν είναι πολιτικής φύσεως, αυτομάτως χορηγούνται καθεστώς συμπληρωματικής προστασίας παρότι πληρούν τα κριτήρια που θέτει η Σύμβαση για χορήγηση προσφυγικού καθεστώτος. Αυτό, απορρέει από την ασυμβατότητα του άρθρου 16 του Συντάγματος με το άρθρο 1 της Σύμβασης και συνεπάγεται νομικά αλλά και πρακτικά στη χορήγηση λιγότερων ποσοτικά,

«Η αξιολόγηση των αιτητών μόνο στη βάση της «πολιτικής καταδίωξης» ανεξάρτητα από το υποκειμενικό στοιχείο του φόβου είναι αντίθετο του άρθρου 1 της Σύμβασης»

[10] Kay Hailbronner, “The Concept of “Safe Country” and Expeditious Asylum Procedures: A Western European Perspective (OUP 1993) 47-48

[11] Ibid 52.

[12] Sam Blay and Andreas Zimmermann, ‘Recent Changes in German Refugee Law: A critical Assessment 88 (2) The American Journal of International Law 374

[13] Federal Ministry of the Interior, “Recent Developments in the German Law on Asylum and Aliens” 6 (2) IJRL (OUP 1994) 266

[14] Reinhard Marx, “The Criteria for Determining Refugee Status in the Federal Republic of Germany” 4 (2) IJRL (OUP 1992) 154-155

Η προστασία των εκτοπισθέντων λόγω ένοπλων συρράξεων και λόγω περιβαλλοντικών καταστροφών

ποιοτικά, χρονικά δικαιωμάτων για τους εκτοπισθέντες .

Το συμπέρασμα του παρόντος κεφαλαίου είναι ότι η Γερμανία κατά την εφαρμογή των διαδικασιών ασύλου βρίσκεται σε ασυμβατότητα με συγκεκριμένες πρόνοιες της Σύμβασης της Γενεύης (άρθρα 1, 3, 16, 33, 42) . Η de jure και de facto εφαρμογή της νομοθετικής πρόβλεψης της εισόδου από «ασφαλή χώρα», ο αποκλεισμός αιτητών όταν προέρχονται από ασφαλή χώρα προέλευσης, το προαπαιτούμενο του αντικειμενικού κριτηρίου της «πολιτικής φύσεως» της καταδίωξης για χορήγηση προστασίας και η υποβάθμιση του υποκειμενικού στοιχείου του ατομικού φόβου, αποτελούν τους βασικούς άξονες ασυμφωνίας της γερμανικής έννομης τάξης με τις διεθνείς μορφές προστασίας, για τους λόγους που προαναφέρθηκαν εκτενώς στο παρόν κεφάλαιο.

3. Διαδικασίες ασύλου αναφορικά με τους εκτοπισθέντες λόγω ενόπλων συρράξεων

Στο παρόν κεφάλαιο θα αναλυθεί το πώς αντιμετωπίζει η γερμανική έννομη τάξη τους εκτοπισθέντες λόγω ένοπλων συρράξεων δεδομένης της μη εξυπαρχής συμπερίληψής τους στον ορισμό της Σύμβασης της Γενεύης, ώστε να ελεγχτεί αν παρέχεται επαρκής και αποτελεσματική προστασία , δεδομένης της μη εξυπαρχής συμπερίληψής τους στον διεθνή ορισμό του πρόσφυγα στη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 .

Όσον αφορά στους εκτοπισθέντες λόγω ένοπλων συρράξεων, όπως για παράδειγμα αιτητές που διέφυγαν εμφύλιου πολέμου, το Δικαστήριο ακολούθησε την ίδια γραμμή πλεύσης με τις διαδικασίες εξέτασης των υπολοίπων εκτοπισθέντων ως περιγράφηκε ανωτέρω , δηλ. περιορίστηκε στην εξέταση εάν η συγκεκριμένη ομάδα εκτοπισθέντων (μαζικές ροές μεταναστών) εκτοπίστηκαν συνεπεία πολιτικής καταδίωξης . Οι γενικοί κίνδυνοι που απορρέουν από ένα πόλεμο ή μια επανάσταση ή μια εξέγερση, δε θεμελιώνουν από μόνοι τους ως παράγοντες τη χορήγηση προσφυγικού καθεστώτος.

Το Δικαστήριο ξεκαθάρισε ότι ούτε οι εναέριοι βομβαρδισμοί, ούτε οι αδιακρίτου βίας συγκρούσεις, ή οι χιλιάδες θάνατοι αμάχων δεν μπορούσαν να θεμελιώσουν την προστασία της Σύμβασης του 1951, καθώς τα θύματα μιας ένοπλης σύρραξης έπρεπε να δείξουν ότι η βλάβη βασίζεται σε τουλάχιστον ένα από τους πέντε λόγους της Σύμβασης και ότι στοχοποιείται συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα με τρόπο που συνιστά πολιτική καταδίωξη.^[15] Δηλαδή, αυξάνονται πρακτικά τα κριτήρια που πρέπει να πληρωθούν για να χορηγηθεί προσφυγικό status , και συγχρόνως, αλλάζει ουσιαστικά ο τρόπος αξιολόγησης από υποκειμενικός (εξέταση κάθε αιτητή ξεχωριστά) σε αντικειμενικός (έλεγχος του αν συντελείται αντικειμενικά πολιτική καταδίωξη).

Για παράδειγμα , παρότι το Δικαστήριο έκρινε ότι οι στρατιωτικές επιθέσεις της Κυβέρνησης στη Σρι Λάνκα είχαν ως στόχαστρο μια συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα , ήτοι τους Ταμίλ, και παρότι πληρούνταν οι λοιπές προϋποθέσεις που θέτει η Σύμβαση του 1951, δεν χορηγήθηκε το προσφυγικό καθεστώς καθότι έκρινε ότι ελλείπει το στοιχείο του πολιτικού κινήτρου που ήταν προαπαιτούμενο, διότι η στόχευση των στρατιωτικών επιδρομών ήταν , κατά την κρίση του Δικαστηρίου, η διατήρηση της εδαφικής επικράτειας και ανεξαρτησίας της χώρας. Ως εκ τούτου, οι Ταμίλ δεν χορηγήθηκαν το καθεστώς πρόσφυγα αλλά αυτό της συμπληρωματικής προστασίας.

Ομοίως, προσεγγίστηκε το θέμα και στην περίπτωση ομάδας Χριστιανών στην Τουρκία αλλά και των Αλβανών εκτοπισθέντων ύστερα από την ένοπλη σύρραξη που διενεργήθηκε στην Γιουγκοσλαβία.^[16]

Συμπερασματικά, η διαδικασία εξέτασης αιτήσεων ασύλου που είναι εκτοπισθέντες λόγω ένοπλων συρράξεων βρίσκεται σε ασυμβατότητα με τη Σύμβαση της Γενεύης. Συγκεκριμένα, η ομαδοποίηση των αιτητών για την εξέταση της αίτησής τους αναιρεί το προαπαιτούμενο της ατομικής εξέτασης που επιτάσσει η Σύμβαση της Γενεύης και η επικουρική προστασία (άρθρο 1). Παράλληλα, το προαπαιτούμενο της πολιτικής καταδίωξης για τους εκτοπισθέντες λόγω ένοπλων συρράξεων,

«τα θύματα μιας ένοπλης σύρραξης έπρεπε να δείξουν ότι η βλάβη βασίζεται σε τουλάχιστον ένα από τους πέντε λόγους της Σύμβασης και ότι στοχοποιείται συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα με τρόπο που συνιστά πολιτική καταδίωξη»

[15] Ibid 158

[16] Kay Hailbronner, "The Concept of "Safe Country" and Expeditious Asylum Procedures: A Western European Perspective (OUP 1993) 51 - 52

Δίκαιο ασύλου

de facto όπως αποδεικνύεται περιπτωσιολογικά οδηγεί στη συνεχιζόμενη απόρριψη των αιτήσεων ασύλου και κατ' επέκταση στην άρνηση χορήγησης προσφυγικού καθεστώτος.

4. Διαδικασίες ασύλου αναφορικά με τους εκτοπισθέντες λόγω περιβαλλοντικών καταστροφών

Στο Κεφάλαιο αυτό θα αναλυθούν οι νομικές διαδικασίες που ακολουθούνται στη Γερμανία όσον αφορά στους εκτοπισθέντες λόγω περιβαλλοντικών καταστροφών, ώστε να κριθεί η επάρκεια της προστασίας τους μέσω του δικαίου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δεδομένης της μη εξυπαρχής συμπερίληψής τους στον ορισμό της Σύμβασης της Γενεύης και στον ορισμό της επικουρικής προστασίας. Δεδομένης της μη θεώρησης της περιβαλλοντικής καταστροφής ως λόγο για χορήγηση είτε προσφυγικού καθεστώτος, είτε καθεστώτος συμπληρωματικής προστασίας, οι εκτοπισθέντες λόγω περιβαλλοντικών καταστροφών στη Γερμανία μπορούν να προστατευθούν μόνο μέσω του German Residence Act (Section 3 and 4) το οποίο αφορά στις υποχρεώσεις της χώρας από άποψη δικαίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως αυτές απορρέουν από την ΕΣΔΑ. Συνεπώς, το Γερμανικό Δικαστήριο όταν εξετάζει την προστασία των εκτοπισθέντων συνεπεία περιβαλλοντικών καταστροφών δεν προσεγγίζει το θέμα μέσω του μεταναστευτικού δικαίου αλλά κάτω από το πέπλο του δικαίου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.^[17]

Παρουσιάζει ενδιαφέρον η διαφοροποίηση της προσέγγισης των γερμανικών δικαστηρίων από αυτήν της ελληνικής έννομης τάξης, όπου παραχωρείται προσωρινή προστασία στους εκτοπισθέντες λόγω περιβαλλοντικών καταστροφών εφόσον υπάρχει διασύνδεση της περιβαλλοντικής καταστροφής με το δικαίωμα της ζωής, αλλά επίσης και με την Ιταλική νομική προσέγγιση που είναι η μόνη χώρα που εισήγαγε σχετικό νομοθέτημα που παρέχει προσωρινή προστασία σε άτομα που

εκτοπίστηκαν λόγω περιβαλλοντικής καταστροφής και έχουν δυνατότητα ανανέωσης σε περίπτωση συνέχισης της εν λόγω καταστροφής. Επίσης, η ιταλική νομοθεσία υποχρεώνει τα εθνικά δικαστήρια να αξιολογούν τις περιβαλλοντικές συνθήκες στην χώρα προέλευσης του εκτοπισθέντος και να κρίνουν αν αποτελούν παραβίαση θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.^[18]

Το άρθρο 60 παράγραφος 5 του German Residence Act, αποτελεί την τρίτη μορφή προστασίας εκτοπισθέντων στην Γερμανία και αφορά στην απαγόρευση απέλασης που μπορεί να χορηγηθεί λόγω των περιβαλλοντικών καταστροφών που συντελέστηκαν στην χώρα καταγωγής του αιτητή.^[19] Το εν λόγω άρθρο συνδέει την περιβαλλοντική καταστροφή (ως λόγο εκτοπισμού) με την απάνθρωπη/ταπεινωτική

μεταχείριση του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, εφόσον όπως έχει αποφασισθεί από το ΕΔΔΑ η περιβαλλοντική καταστροφή μπορεί να είναι σε τέτοιο βαθμό και έκταση σοβαρή που να οδηγεί σε παραβίαση θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων που απορρέουν από την ΕΣΔΑ και δεσμεύει τα συμβαλλόμενα κράτη να παρέχουν τις κατάλληλες νομικές εγγυήσεις.^[20]

Το γερμανικό δικαστήριο, επηρεασμένο από τις αποφάσεις του ΕΔΔΑ και του CJEU που αφορούν το θέμα αυτό, καθιέρωσε κάποια κριτήρια, ως συνιστούντα απάνθρωπη και ταπεινωτική μεταχείριση. Συγκεκριμένα, με την απόφαση BVerG^[21], το Δικαστήριο κάνοντας μνεία σε όλες τις αποφάσεις των προαναφερθέντων δικαστηρίων, επιβεβαίωσε στην απόφαση του ότι το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ επιβάλλει την υποχρέωση να μην απελαύνεται πρόσωπο εάν υπάρχει σοβαρός λόγος να θεωρείται ότι θα υποστεί απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση υπό το φως του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ με την επιστροφή του στη χώρα καταγωγής του. Ωστόσο, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι η ΕΣΔΑ δεν δίνει στους αιτητές το δικαίωμα να παραμείνουν στην χώρα υποδοχής, στην Γερμανία εν προκειμένω, για να σ

«το Γερμανικό Δικαστήριο όταν εξετάζει την προστασία των εκτοπισθέντων συνεπεία περιβαλλοντικών καταστροφών δεν προσεγγίζει το θέμα μέσω του μεταναστευτικού δικαίου αλλά κάτω από το πέπλο του δικαίου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων»

[17] Camila Schloss, "Climate migrants – How German courts take the environment into account when considering non refoulement" (2021) <<https://voelkerrechtsblog.org/climate-migrants/>>

[18] Chiara Scissa, "The Climate Changes, Should EU Migration Law Change as Well? Insights from Italy" (2022) 14 (1) EJLS 15-18

[19] Ibid.

[20] Ibid.

[21] 1 BvR 2853/19

Η προστασία των εκτοπισθέντων λόγω ένοπλων συρράξεων και λόγω περιβαλλοντικών καταστροφών

υνεχίσουν να λαμβάνουν ιατρική, κοινωνική, οικονομική βοήθεια. Το γεγονός ότι η κατάσταση ενός ατόμου είναι αρκετά σοβαρή υπό το πνεύμα των ανωτέρω, δεν συνιστά κατ' ανάγκη παραβίαση του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ. Διευκρινίστηκε επίσης ότι πρέπει να υπάρχει σκόπιμη δράση, πρόθεση ("deliberate action and not for degrading treatment"), πρόνοια που προκαλεί ερωτηματικά εφόσον πρακτικά, δύσκολα θεωρείται μια περιβαλλοντικής φύσεως καταστροφή εμπρόθετη^[22].

Το 2019, το Γερμανικό Δικαστήριο σε τρεις αποφάσεις του εξέτασε το κατά πόσον ένα άτομο ανεξαρτήτως των προσωπικών του επιλογών/δράσεων, βρίσκεται στη χώρα του σε κατάσταση φτώχειας, η οποία είναι σε τέτοιο βαθμό σοβαρή, που αποστερείται σημαντικών για την διαβίωση υλικών αγαθών όπως π.χ. νερό, φαγητό, φάρμακα κτλ. κι έτσι, εκ των πραγμάτων, υπονομεύεται η φυσική και ψυχική του υγεία σε σημείο που συνιστά παράβαση του δικαιώματος για αξιοπρεπή ζωή υπό το φως της ΕΣΔΑ. Επομένως, το Δικαστήριο, το 2019 για πρώτη φορά, παρότι διευκρίνισε ότι οι συνθήκες οικονομικής εξαθλίωσης δεν οδηγούν κατ' ανάγκη σε παραβίαση του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, εντούτοις, αποφάνθηκε ότι ενδέχεται να οδηγήσουν σε παραβίαση του δικαιώματος για αξιοπρεπή διαβίωση του ατόμου^[23]. Άλλωστε, η ΕΣΔΑ, δεν εγγυάται μόνον την βασική επιβίωση του ατόμου αλλά και την ποιότητα διαβίωσης που είναι σε επίπεδα όχι απλώς ανεκτά, αλλά και αξιοπρεπή.

Τα γερμανικά δικαστήρια, ομοίως με την προσέγγιση που τηρούν όσον αφορά στους χορηγήσαντες προσφυγικό καθεστώς/καθεστώς συμπληρωματικής προστασίας αναφορικά με τη θεώρηση συγκεκριμένων χωρών ως «ασφαλείς χώρες» βάσει κάποιων αξιολογικών κριτηρίων που αναφέρθηκαν προηγουμένως, και στην περίπτωση των εκτοπισθέντων λόγω περιβαλλοντικών καταστροφών προβαίνουν σε μια γενική, συνολική αξιολόγηση και ελέγχουν αν υπάρχει παραβίαση άρθρων της ΕΣΔΑ με σκοπό να απαγορευτεί η απέλαση του εκτοπισθέντος χωρίς όμως να γίνεται έλεγχος του αν πρέπει να παραχωρηθεί προ-

σφυγικό καθεστώς ή καθεστώς συμπληρωματικής προστασίας. Οι μέχρι στιγμής χώρες που αξιολογήθηκαν υπό αυτό το πρίσμα είναι το Αφγανιστάν, το Ιράκ, η Σομαλία, η Αιθιοπία, το Μαλί και το Τόγκο.

Αναλυτικά, όσον αφορά στο Αφγανιστάν το Δικαστήριο το 2021, έκρινε ότι η ξηρασία που συντελέστηκε το 2020 στη χώρα οδήγησε στην κατάρρευση της γεωργίας, επισυνάπτοντας και περιλαμβάνοντας στη δικανική του κρίση κατευθυντήριες γραμμές διεθνώς αναγνωρισμένων οργανισμών που επιβεβαιώνουν την έως άνω θέση. Το Δικαστήριο τόνισε ότι η κατάσταση αυτή επηρέασε περίπου το 75% του πληθυσμού και τον οδηγεί σε πολύ εύληπτη κατάσταση. Περαιτέρω, επισημάνθηκε ότι οι περιβαλλοντικές καταστροφές όπως οι ξηρασίες, οι πλημμύρες, ο λοιμός εξασθένισαν σωματικά και ψυχικά την πλειοψηφία του πληθυσμού και τον βύθισαν στη φτώχεια, ενώ περίπου 13,5 χιλιάδες άτομα υποφέρουν από έλλειψη τροφής ως συνέπεια της κατάρρευσης της γεωργίας. Ωστόσο, το Δικαστήριο, παρά το ότι έλαβε υπόψη του τα προαναφερθέντα, αποφάνθηκε ότι δεν υπάρχει παραβίαση του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, διότι οι αιτητές (όλοι ήταν Αφγανοί άνδρες, ενήλικες) ήταν σε θέση να εργαστούν ακόμη και αν δεν υπήρχε υποστήριξη από την τοπική κοινωνία^[24].

Την ίδια χρονιά, το Δικαστήριο εξέτασε και την περίπτωση του Ιράκ με παρόμοιο τρόπο. Τα Δικαστήρια της Γερμανίας λαμβάνοντας λοιπόν υπόψη τα reports οργανισμών, έκαναν μνεία στην κατάσταση του Ιράκ αναφέροντας ότι η έλλειψη τροφής και η ξηρασία επηρεάζει περισσότερο από τον μισό πληθυσμό καθότι δεν έχει πρόσβαση πλέον σε καθαρό νερό και δεν υπάρχουν συστήματα ύδρευσης και άρδευσης. Η ξηρασία, επηρέασε σημαντικά τη γεωργία και τη κτηνοτροφία. Ωστόσο, το Δικαστήριο, ανάλογα με την περίπτωση του Αφγανιστάν, αποφάνθηκε ότι η γενική ανθρωπιστική κρίση και οι κακές συνθήκες διαβίωσης στη χώρα «were currently not so harsh that all people returning were at risk of treatment contrary to the article 3 of ECHR». Ομοίως, στη Σομαλία, επίσης οι κάτοικοι υπέφεραν από έλλειψη τροφής και καθαρού νερού, ξηρασία, πείνα, όξινη βροχή, την καταστροφή

«Οι μέχρι στιγμής χώρες που αξιολογήθηκαν υπό αυτό το πρίσμα είναι το Αφγανιστάν, το Ιράκ, η Σομαλία, η Αιθιοπία, το Μαλί και το Τόγκο»

[22] Simon Behrman, Avidan Kent, *Climate Refugees: Global, Local, and Critical Approaches* (CUP 2022) 267

[23] Ibid.

[24] Ibid.

Δίκαιο ασύλου

σπιτιών και χώρων εργασίας. Η κατάσταση αυτή οδήγησε στον εκτοπισμό περίπου 875 000 ατόμων. Παρόλα αυτά, το Δικαστήριο αποφάσισε ότι η κατάσταση στη Σομαλία δεν είναι τόσο αβέβαιη που να οδηγεί στην εφαρμογή της πρόνοιας για απαγόρευση απέλασης. Την ίδια τύχη και νομική αντιμετώπιση είχαν και οι αιτητές από Αιθιοπία, Μαλί, Τόγκο που το δικαστήριο κατά την απόρριψη του αιτήματός τους περιοριστική στην λακωνική αιτιολογία ότι η κατάσταση «was not severe enough»^[25]. Η μόνη περίπτωση που το Δικαστήριο φάνηκε de facto πιο ελαστικό στην κρίση του και εφάρμοσε την πρόνοια για την απαγόρευση απέλασης του εκτοπισθέντος ήταν όταν αφορούσε ευάλωτες ομάδες (άτομα με σοβαρές ασθένειες, παιδιά, ασυνόδευτους ανηλίκους, γυναίκες με παιδιά κτλ).

Συμπερασματικά, το θέμα του εκτοπισμού λόγω περιβαλλοντικών καταστροφών είναι μια θεματική που προσεγγίζεται νομικά τα τελευταία πέντε χρόνια από τα Γερμανικά Δικαστήρια. Δεδομένης της μη εξυπαρχής συμπερίληψής του ως λόγο που μπορεί να επικαλεστεί από τους εκτοπισθέντες για τη χορήγηση προσφυγικού καθεστώτος/καθεστώτος συμπληρωματικής προστασίας (αντίθετα από άρθρο 1 της Σύμβασης της Γενεύης), το θέμα αντιμετωπίζεται αμιγώς μέσω του Δικαίου των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Το γεγονός ότι ο εκτοπισθείς μπορεί να βιώνει εξίσου τραγικά συμβάντα με τους πρόσφυγες υπό το φως της Σύμβασης του 1951 και παρόλα αυτά να μην δικαιούνται στην προστασία της Σύμβασης ή/και των συμπληρωματικών μορφών προστασίας συνιστά de facto παραβίαση. Η μη εξυπαρχής συμπερίληψή του εκτοπισθέντος λόγω περιβαλλοντικών καταστροφών στον διεθνή ορισμό δημιουργεί και σε εθνικό επίπεδο κωλύματα στην προστασία τους. Η μη θεώρησή του ως πρόσφυγα/δικαιούχο επικουρικής προστασίας αυτομάτως οδηγεί στη χορήγηση λιγότερων ποσοτικά, ποιοτικά, χρονικά δικαιωμάτων και υπονομεύει τον σκοπό της Σύμβασης που δεν είναι άλλος από την ουσιαστική προστασία των προσφύγων. Όσον αφορά στον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζεται η ΕΣΔΑ από τα γερμανικά δικαστήρια θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως συσταλτικός, καθότι μέσα από την ενδεικτική εξέταση κάποιων χωρών ανωτέρω, φαίνεται ότι

τα Δικαστήρια τείνουν κατά βάση να μην θεωρούν ότι η κατάσταση που δημιουργείται ως απόρροια της περιβαλλοντικής καταστροφής είναι αρκούντως σοβαρή και ως εκ τούτου να μην παρέχεται ούτε και το καθεστώς προστασίας μέσω του άρθρου 60 (5) του German Residence Act, που αφορά σε απαγόρευση απέλασης των εκτοπισθέντων. Ο κατάλογος χωρών ως ασφαλείς όπως αναφέρθηκε και στην περίπτωση των εκτοπισθέντων λόγω ένοπλων συρράξεων, είναι αντίθετος από το πνεύμα του άρθρου 1 της Σύμβασης της Γενεύης που επιτάσσει ατομική αξιολόγηση αιτητών.

Συμπεράσματα

Όσον αφορά στις γερμανικές διαδικασίες ασύλου η Γερμανία παρουσιάζει τόσο de jure όσο και de facto ασυμβατότητα με το διεθνές δίκαιο κυρίως όσον αφορά την νομική προσέγγιση των ασφαλών χωρών (εισόδου και προέλευσης), της πολιτικής καταδίωξης, της αναίρεσης του υποκειμενικού στοιχείου του φόβου. Όσον αφορά στους εκτοπισθέντες λόγω ένοπλων συρράξεων η παραβίαση έγκειται επίσης στο θέμα της ομαδοποίησης των αιτητών ανάλογα με τη χώρα προέλευσης και στο προαπαιτούμενο της πολιτικής φύσεως της καταδίωξης σε μια ένοπλη σύρραξη. Όσον αφορά στους εκτοπισθέντες λόγω περιβαλλοντικών καταστροφών η προσέγγιση που ακολουθείται βρίσκεται σε ασυμφωνία με τη Σύμβαση της Γενεύης και την επικουρική προστασία, εφόσον δεν μπορεί να προαποφασίζεται ότι ο αιτήτης δεν καλύπτεται από τις εν λόγω μορφές προστασίας πριν την ατομική εξέταση του αιτήματος του και να αποστερείται δικαιωμάτων, και επιπρόσθετα, βρίσκεται και σε ασυμβατότητα με την ΕΣΔΑ καθότι ο τρόπος που ερμηνεύεται από τα γερμανικά δικαστήρια θίγει τον πυρήνα των δικαιωμάτων της και είναι δυσανάλογα περιοριστικός. Το παράδειγμα της γερμανικής έννομης τάξης υποδηλώνει ότι, όσο οι εκτοπισθέντες λόγω ένοπλων συρράξεων και λόγω περιβαλλοντικών καταστροφών δεν περιέχονται στο διεθνή ορισμό του πρόσφυγα της Σύμβασης της Γενεύης, θα υπάρχουν περιθώρια κατάχρησης από τις εθνικές έννομες τάξεις και στην καλύτερη περίπτωση, θα τους χορηγείται προστασία προσωρινού τύπου με μειωμένα ποιοτικά

« το θέμα του εκτοπισμού λόγω περιβαλλοντικών καταστροφών είναι μια θεματική που προσεγγίζεται νομικά τα τελευταία πέντε χρόνια από τα Γερμανικά Δικαστήρια»

[25] Ibid.

Η προστασία των εκτοπισθέντων λόγω ένοπλων συρράξεων και λόγω περιβαλλοντικών καταστροφών

και αριθμητικά προνόμια σε σύγκριση με τους δικαιούχους της Σύμβασης. Το συμπέρασμα για τη Γερμανία είναι ότι υπάρχει de jure και de facto παραβίαση των άρθρων 1, 3, 16, 33, 42 της Σύμβασης της Γενεύης, εφόσον παρά το ότι υπάρχουν de jure εγγυήσεις, de facto τα Δικαστήρια καταχρώνται τα νομοθετικά κείμενα. Επίσης, τα γερμανικά δικαστήρια de facto δεν παρέχουν τα εχέγγυα προστασίας της ΕΣΔΑ. Έτσι, εν τέλει, καταλήγει να θίγεται ο πυρήνας των δικαιωμάτων των εκτοπισθέντων, ως αυτά απορρέουν από τις προαναφερθείσες συμβάσεις και να μην προστατεύονται επαρκώς. Ως εκ τούτου, τόσο η Σύμβαση της Γενεύης, οι συμπληρωματικές/προσωρινές μορφές προστασίας, όσο και η ΕΣΔΑ, καθίστανται επί του πρακτέου, άδαιο κέλυφος.

Λαμβάνοντας υπόψη λοιπόν τα ανωτέρω, προτείνεται ένας νέος ορισμός του πρόσφυγα, με διορθώσεις των σημείων του διεθνούς ορισμού που παρατηρήθηκε κατάχρηση αλλά και συγκεκριμένων νομικών προσεγγίσεων της Γερμανίας που κρίνονται ασύμβατες de jure και de facto με το Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο. Ο ορισμός αυτός, θα διευκρινίζει ότι η θεώρηση των «ασφαλών χωρών» εισόδου και προέλευσης είναι ενδεικτική προς επίρρωση της θέσης ότι ο αιτητής ασύλου είναι ασφαλισμένος έπειτα από ενδελεχή εξέταση της αίτησης και των ισχυρισμών του με τη χρήση πάντα, των κατάλληλων νομικών εγγυήσεων. Θα απαγορεύει την ομαδική εξέταση αιτήσεων στη βάση αντικειμενικών κριτηρίων, επιβάλλοντας της εξατομικευμένη εξέταση τους λαμβάνοντας υπόψη και τους υποκειμενικούς ισχυρισμούς του αιτητή. Επιπρόσθετα, ο ορισμός αυτός, θα καλύπτει τους εκτοπισθέντες ανεξαρτήτως του φορέα της δίωξης, και κυρίως χωρίς τον περιορισμό του να αφορά ο εκτοπισμός φύλο, φυλή, θρησκεία, συμμετοχή σε κοινωνική ομάδα, πολιτικές πεποιθήσεις και θα περιλαμβάνει και τους εκτοπισθέντες λόγω περιβαλλοντικών καταστροφών και ένοπλων συρράξεων. Επίσης, δε θα περιορίζεται στους

εκτοπισθέντες που διαπερνούν τα σύνορα αλλά θα εστιάζει στο ποιος έχει πραγματικά ανάγκη για προστασία, εφόσον θεωρείται ότι εξωγενείς παράγοντες τον ανάγκαζαν να εκτοπιστεί παρά τη θέλησή του και αδυνατεί να επιστρέψει στη χώρα του είτε λόγω της συνέχισης της συνθήκης που τον οδήγησε στον εκτοπισμό είτε λόγω του ότι έχασε όλους τους πόρους για διαβίωση και έτσι είναι πρακτικά αδύνατη η επιβίωσή του. Περαιτέρω, θα προταθεί να έχει δεσμευτικό, οικουμενικό, επιβλητικό χαρακτήρα και να επιβάλλει κυρώσεις στα κράτη όπου υπάρχει de jure ή/και de facto ανυπακοή. Τέλος, με τη δημιουργία ενός νέου ορισμού του πρόσφυγα με τα προαναφερθέντα χαρακτηριστικά, θα αρθούν και οι παραβιάσεις τόσο στη Γερμανία, όσο και στις υπόλοιπες έννομες τάξεις.

Επίλογος

Ως εκ των ανωτέρω, διαφαίνεται ότι η Γερμανία, σε επίπεδο εθνικού δικαίου, πρέπει να διορθώσει τόσο de jure όσο και de facto τις πρακτικές που αντιβαίνουν στις επιταγές της Σύμβασης της Γενεύης και του καθεστώτος επικουρικής προστασίας. Περαιτέρω, μέσα από το γερμανικό παράδειγμα τόσο αναφορικά με τις ευρύτερες διαδικασίες ασύλου, όσο και ειδικότερα σε σχέση με τους εκτοπισθέντες λόγω ένοπλων συρράξεων και λόγω περιβαλλοντικών καταστροφών, φαίνεται ότι η δημιουργία ενός νέου ορισμού του πρόσφυγα με τις διορθώσεις των νομικών σημείων που αναφέρθηκαν ανωτέρω αλλά και τις σχετικές προσθήκες, κρίνεται «εκ των ων ουκ άνευ». Η θέση αυτή αποδεικνύεται περίτρανα με την μελέτη και έρευνα της κρατικής πρακτικής και με την συνεπακόλουθη διαπίστωση των καταχρήσεων που οδηγούν με μαθηματική ακρίβεια στην έλλειψη προστασίας των εκτοπισθέντων.

•••••

«μέσα από το γερμανικό παράδειγμα τόσο αναφορικά με τις ευρύτερες διαδικασίες ασύλου, όσο και ειδικότερα σε σχέση με τους εκτοπισθέντες λόγω ένοπλων συρράξεων και λόγω περιβαλλοντικών καταστροφών, φαίνεται ότι η δημιουργία ενός νέου ορισμού του πρόσφυγα με τις διορθώσεις των νομικών σημείων που αναφέρθηκαν ανωτέρω αλλά και τις σχετικές προσθήκες, κρίνεται «εκ των ων ουκ άνευ». »